

«Avui dia no hi ha una convicció de fons del fet que l'important és l'ordre institucional»

Landelino Lavilla

Conseller Permanent del Consell d'Estat i Expresident de la Reial Acadèmia de Jurisprudència i Legislació

AUTORA: Sandra Purroy
FOTOGRAFIES: Teresa Rodríguez

Nascut a Tremp (Lleida) el 1934, va iniciar els seus estudis universitaris de Dret a la Universitat de Saragossa i els va acabar a la Universitat Central de Madrid. Va ingressar al Cos de Lletrats del Tribunal de Comptes el 1958 i al Cos de Lletrats del Consell d'Estat el 1959. Als 27 anys, va ser nomenat Secretari General del Banc Espanyol de Crèdit, però la seva vocació política el va conduir al Ministeri de Justícia (1976-1979), sota la presidència d'Adolfo Suárez. Posteriorment, va presidir el Congrés dels Diputats (1979-1982) i la UCD. Va abandonar la política per reprendre el seu camí al Consell d'Estat, on encara avui continua com a Conseller Permanent. Paral·lelament, el 1996, va ingressar a la Reial Acadèmia de Ciències Morals i Polítiques i ha presidit la Reial Acadèmia de Jurisprudència i Legislació durant els últims nou anys (2003-2012), càrrec que va abandonar, per renúncia a la reelecció, el darrer mes de juny.

Entrevistes

P: En la seva trajectòria professional, hi consta una breu però intensa carrera política, a més de nombrosos càrrecs de responsabilitat en l'àmbit de la Justícia. Com definiria la seva etapa prepolítica?

R: La meua vida és la vida d'un Jurista, amb els seus diferents avatars. Vaig iniciar la meua vida professional com a Lletrat del Consell d'Estat, on vaig ingressar-hi el 1959, amb 24 anys. En aquella època, malgrat tenir una sèrie d'incompatibilitats, mantenien altres activitats professionals en el món econòmic, empresarial i financer. Així, amb 27 anys, vaig ser Secretari General de Banesto. Però la meua vida professional és fonamentalment el Consell d'Estat, l'exercici professional, l'activitat en l'àmbit financer, en el Dret Tributari i en l'Administratiu. Sempre he estat més en l'òrbita del Dret Públic que en la del Privat, ja que m'hi he sentit més còmode, perquè el tipus de formació que requereix el fet de guanyar una oposició com la del Consell d'Estat és molt de Dret Públic. Aquells anys, quan hi vaig ingressar, van ser els anys en què es van posar els pilars del modern Dret Públic espanyol, des del Consell d'Estat, la revista de l'Administració pública a l'Institut d'Estudis Polítics, les càtedres universitàries... Tot allò va anar construint les grans peces de l'ordenament jurídic d'acord amb les quals després vam poder fer la Transició. Va ser una època en què al Règim li agradava dir que érem un Estat de Dret, tot i que políticament no ho érem —un company catedràtic parlava d'«Estat de Dret Administratiu».

En els anys 50 i 60 es van posar els pilars del modern Dret Públic espanyol

P: Quines van ser les principals lleis promulgades en aquell moment?

R: Les lleis d'aquella època van forjar un cos jurídic d'entitat i que va ser molt útil; els pilars fonamentals d'aquella construcció jurisdiccional són al 1956. Per exemple, es van fer la Llei de la Jurisdicció Contenciosa-administrativa de 1956 —que va ser una gran peça en l'ordena-

ment jurídic espanyol i que ha estat en vigor fins al 1998—, la Llei d'Expropiació Forçosa, la Llei de Procediment Administratiu, la Llei de Règim Jurídic de les Administracions Públiques... Algunes les vaig conèixer com a alumne o com a opositor; en altres, en canvi, vaig participar en la seva elaboració, perquè ja era Lletrat al Consell d'Estat, i també hi vaig participar des d'un gabinet d'estudis de reformes administratives. En la dècada dels seixanta vam fer, entre d'altres, la Llei de Contractes Administratius de l'Estat —que avui s'anomena Llei de Contractes del Sector Públic—, el nou règim de la funció pública i la Llei de Patrimoni de l'Estat. És a dir, vaig participar en tot el règim nou de la contractació, perquè es requeria la meua col·laboració en grups de treball que elaboraven totes aquestes lleis.

P: Sempre va tenir aquesta vocació de Dret Públic?

R: Sempre m'he sentit més còmode professionalment en el maneig del Dret Públic, en l'execució de la meua funció al servei de l'interès públic, malgrat que, tal com comentava, vaig estar en el món empresarial, com a President, com a Conseller i fins i tot creant empreses. El cert és que he desenvolupat activitats sempre singulars, tant en la meua participació en el món empresarial com en el funcional. No es tractava de funcions executives, sinó d'operacions especials d'assessorament, de negociacions, de construcció, d'elaboració d'estatuts, de creació d'empreses... sempre juntament amb un equip de tècnics i de financers. També vaig tenir una activitat vinculada al món del periodisme al diari *Ya*, fundat per Editorial Catòlica, on primer vaig ser Secretari del Consell d'Administració i, poc abans de ser nomenat Ministre, el juliol de 1976, vaig ser-ne President. Ho vaig deixar aleshores perquè el meu horitzó no estava al capdavant d'empreses, sinó a la política.

P: Quan s'inicia la seva vocació política?

R: El meu horitzó polític es va obrir amb els episodis universitaris de Madrid del 1956. Tot i que sóc català, vaig començar a estudiar a Saragossa i a tercer de carrera me'n vaig anar a Madrid, on vaig acabar la carrera. Pertanyo a l'última

promoció que va sortir de San Bernardo, abans dels episodis de febrer. En aquell temps va haver-hi un gran moviment estudiantil, la Universitat va arribar a tancar i el curs següent ja va començar a la Ciutat Universitària. Aquells episodis van ser una autèntica commoció. Jo, en qüestió de política, sempre he tingut creença o vocació, i en aquell moment l'interès públic va tenir la seva manifestació a través dels episodis de febrer. Concretament, el 9 de febrer va ser l'episodi clau, i d'allí en van sortir Joaquín Ruiz-Giménez, d'una banda, i Raimundo Fernández Cuesta, de l'altra, i hi van haver molts canvis: Pedro Laín va entrar com a Rector, Tovar va cessar i va haver-hi una regressió del Règim. En aquell moment, jo em vaig preguntar què havia de fer, i em vaig dir que l'únic que havia de fer era anar-me preparant i relacionant i pensar que podia ser que jo —o potser jo no, però sí la meua generació, la generació dels que estàvem a la universitat el 1956— qui un dia hagués d'agafar les regnes del país. És curiós, però allò va passar precisament vint anys després de la guerra i vint anys abans de la Transició. Allà vaig prendre consciència de la meua pertinença a aquella generació i del fet que hauríem de treure el país d'una situació que ja veuríem quina seria, però que tindria la complexitat de sortir del Règim anterior per incorporar-se a un altre.

El meu horitzó polític es va obrir amb els episodis universitaris de Madrid del 1956

Allò va ser la Transició i jo, políticament, hi vaig estar en sintonia. Estava al Grupo Tácito, que publicava articles a diaris mirant de crear la consciència social que el canvi polític era necessari, indispensable, i que podia i s'havia de fer sense grans traumes, és a dir, amb un mínim de sentit comú i de sentit de la responsabilitat. Pensava que la generació a la qual pertanyia estava en condicions de fer-ho, i així va ser. Després, haurà passat el que hagi passat, però aquella generació va acabar fent seure davant per davant ambdós bàndols de la Guerra Civil: els fills dels uns asseguts a una banda i els fills dels altres, a l'altra. Vam establir les bases d'una reconciliació i d'una entesa. Aquella era la meua vocació política de l'època i va ser

una vocació realitzada. A partir de llavors, d'aquell moment, vaig anar madurant què s'havia de fer i com s'havia de fer. I el dia de juliol de 1976 em va cridar l'Adolfo Suárez perquè estigués al Govern, quan em va dir qui hi hauria amb ell, jo li vaig dir que m'era igual qui hi hagués i qui no, i que si ho anàvem a fer o no. Em va dir que sí, i jo li vaig dir que anava amb ell. En aquell moment, van culminar totes aquelles idees i em vaig trobar manejant les regnes de la situació. Van ser quatre o cinc anys dirigint tot allò.

Vaig col·laborar a crear la consciència social que el canvi polític era necessari, indispensable, i que podia i s'havia de fer sense grans traumes

P: Encara té alguna assignatura pendent?

R: Jo crec que no. El meu problema és que ho he fet tot massa aviat i massa jove, així que als 50 anys podria haver dit que ja havia acabat. No vaig voler tornar al món empresarial i vaig exercir les meves responsabilitats polítiques amb una independència radical. Conscientment, no vaig acceptar cap interferència, ni tan sols pensant en que m'havia de cobrir les espatlles professionals. Vaig anar nítidament a fer el que creia que el país necessitava i vaig acabar; vaig veure els desajustos i vaig tornar al Consell d'Estat, a exercir, al cap i a la fi, la meva professió. I, després d'un determinat període de temps, em van fer Conseller. Com a Lletrat del Consell d'Estat, no aspiro a ser President, perquè, mentre que la Presidència és un càrrec més polític i de lliure remoció, un Conseller Permanent té un perfil professional, no polític, és inamovable i no és de lliure remoció.

P: Visualitzant de manera global tota la seva trajectòria, quina creu que ha estat la seva principal aportació política a la Justícia i a la societat espanyoles?

R: La meva major aportació és la meva etapa com a Ministre de Justícia, que vaig iniciar el 1976, durant el primer

govern d'Adolfo Suárez, i on vaig romandre fins que, un cop ja aprovada la Constitució, em va demanar que ocupés la Presidència del Congrés dels Diputats. Si vaig dirigir pràcticament l'operació jurídica des del Govern, al Congrés dels Diputats vaig dirigir l'operació de posada en marxa del nou ordre institucional presidint la primera legislatura constitucional. Al llarg d'aquella legislatura, vam treure les lleis amb les quals s'havia de posar en marxa la Constitució; vet aquí la meva principal aportació. La meua relació amb l'Adolfo Suárez va arribar a ser d'una confiança i una col·laboració molt estretes, de manera que vaig dur tot allò des del punt de vista jurídic.

P: Troba a faltar el consens dels anys de la Transició, en comparació de l'actual marc polític?

R: Jo era polític, i ho plantejàvem tot políticament. Ara bé, un cop havíem arribat allà on fos, li deia a l'Adolfo Suárez que l'endemà li portaria la proposta i em dedicava a veure què feia i com ho feia. Per què, si la Constitució és del 1978, vam tenir tan aviat, el 1979, la Llei del Tribunal Constitucional? Doncs perquè, quan jo vaig deixar el Ministeri de Justícia, ja vaig deixar un projecte de Llei del Tribunal Constitucional. Per exemple, la Llei Orgànica del Poder Judicial no es podia fer d'aquesta manera, però posar en marxa l'ordre institucional i

Entrevistes

el Consell General del Poder Judicial, sí. De manera que ja vaig deixar feta una Llei del Consell General del Poder Judicial, d'acord amb la qual es va constituir. De fet, es van canviar de seguida tant el Consell com la forma d'elecció, i jo tampoc no era gaire partidari d'aquell sistema, però en la fase de constitució de la Constitució hi va haver moltes concessions que es van fer en aquella matèria i que jo, malgrat l'esperit de consens i de concòrdia, no compartia. Allò que «l'Administració de Justícia és competència exclusiva de la Constitució», a parer meu, i referint-me a totes les matèries de l'article 149, significa que és exclusiva i que no es comparteix. L'Estat és el titular de la funció jurisdiccional, de l'Administració de Justícia, i no hi ha més. Per això no era partidari de tot allò de la participació en el període constituent: els mitjans, les referències que es tenien, la Constitució de 1931 de la República, les llistes de les competències de l'Estat, etc. En canvi, sí que vaig ser partidari —i no es va tancar— del fet que la llista de competències de l'Estat fos absolutament tancada, exclusiva, i de no parlar que es pogués compartir ni que se'n pogués cedir la gestió.

P: Considera alguna llei d'aquell moment especialment destacable?

R: Destacaria els Pactes de la Moncloa, que aleshores portava el Vicepresident del Govern en el tema econòmic, Enrique Fuentes Quintana, i que van ser els grans pactes que van permetre acordar els temes econòmics, socials, etc., per fer possible que el procés constituent es desenvolupés amb la mínima conflictivitat possible, tal com va ser. Aquests pactes tenen dues parts: la part econòmica i la part jurídica, que no se sol conèixer. Aquesta segona part consta de totes les normes i lleis d'acompanyament en el procés constituent, que suposen un procés d'actualització i posada al dia de l'ordenament jurídic, alhora que afecten un conjunt de lleis. Quan es va aprovar la Constitució, ja s'havien fet i estaven al *Butlletí Oficial de l'Estat*: canvis al Codi Penal, a les lleis d'enjudiciament, l'assistència al Lletrat, la prescripció de les tortures... I també altres en el règim civil, com la pàtria potestat compartida, la no diferència per raó de legitimació, el règim econòmic matrimonial... Tot això ja ho vaig deixar fet. La gran modificació del Codi Civil que es va fer l'any 1981 parteix d'un

projecte meu que ja havia deixat enviat a les Corts. En definitiva, jo vaig complir al cent per cent i la UCD també va complir.

P: Comentava que recentment ha finalitzat la seva etapa a la Presidència de la Reial Acadèmia de Jurisprudència i Legislació. Quin balanç en fa d'aquests nou anys al capdavant de la institució?

Vam assentar els grans principis que han de regir una Justícia independent en un Estat de Dret

R: Han estat nou anys molt gratificants a la Presidència, que he finalitzat per extinció i renúncia a la reelecció. De fet, els meus antecessors immediats, Juan Vallet i Manuel Albaladejo —durant molts anys, catedràtic de Dret Civil a Barcelona—, em van impulsar a acceptar la Presidència. Amb mi va arribar un cert canvi generacional. L'Acadèmia ha continuat amb la seva vitalitat, les seves activitats i, a més a més, en aquest període li han adjudicat un edifici annex —i ara s'hauran de resoldre els problemes de finançament que el dificulten. L'Acadèmia està en un edifici que inicialment era la Reial Casa del Vidre, fet per un Rodríguez —de qui no se sap gaire bé si va ser nebot o bé fill no en regla de Ventura Rodríguez—, un edifici esplèndid, amb una gran façana. Allà hi refinaven el vidre de la Granja de Sant Ildefons i, posteriorment, va tenir molts usos diferents. Quan es va obrir el carrer dels Madrazo —el que surt al passeig del Prado—, en temps en què l'alcalde era el duc de Sesto, una part de l'edifici la va acabar adquirint el Banc d'Espanya, és a dir que es va tallar una ala de l'Acadèmia. Ara aquesta part l'ha adquirit la Direcció del Patrimoni de l'Estat amb l'objectiu d'ampliar la seu de l'Acadèmia. Recuperar aquesta part que ara s'haurà d'adaptar és el meu llegat. Però ser President implica també ser membre de l'Institut d'Espanya, vocal de l'Institut Cervantes, de la Biblioteca Nacional, de diverses fundacions... i arriba un moment en què un necessita alleugerir-se. De fet, jo no ho vaig fer, però diverses acadèmies tenen establert en els seus estatuts un límit de dos mandats. Vallet, per exemple, quan va ser President, va posar com a condició que no se li plantegés la reelecció. En el

meu cas, vaig convocar eleccions i no vaig sotmetre a debat aquesta qüestió.

P: Quin paper ha tingut el Notariat en l'Acadèmia?

R: A l'Acadèmia hem tingut molts notaris i de molt bons. Precisament, quan vaig ser Ministre de Justícia, li vaig donar la Gran Creu de Sant Ramon de Penyafort a primeres figures, entre les quals, diversos notaris, com ara Roca Sastre, a qui li vaig anar a imposar a Barcelona. Però també a Figa i a diversos notaris de Madrid, com Luis Hernández o Julio Albi. Com he dit en diverses ocasions, faig un cant del Notariat, tant del Notariat llatí com a model com del Notariat espanyol en particular.

P: En el marc del Dret Civil, com valora l'aportació del Notariat tant en el context espanyol com en el de Catalunya?

R: He destacat en nombroses ocasions la seva importància, tal com vaig fer en l'homenatge que el Col·legi va fer a Vallet el darrer mes de maig. Als notaris els he fet tots els elogis que es mereixen. Tenim un Cos de Notaris molt bo, malgrat que a Catalunya tenim poca tirada a la funció pública. Però en el món del Notariat i en el del Registre de la Propietat sempre hi ha hagut grans figures. Podria fer un repàs de persones de primeríssim nivell, perquè el pes del Notariat català és molt gran. Si l'unim amb l'Acadèmia, he de dir que a l'Acadèmia hem tingut catalans de primera fila: ja hem parlat de Juan Vallet, un civilista i un Notari d'una altra galàxia, que va ser-hi durant quaranta anys; també recordo Lluís Figa Faura, que, tot i que fos d'una altra generació, estava molt vinculat a l'anterior, i ara tenim un altre català, José Juan Pintó, que és Advocat. Sempre hem tingut juristes catalans; només cal veure la història de la codificació i de la compilació per veure les grans figures que hi ha provinents de Catalunya en el Dret general i en Dret català en particular, com també la visió històrica o historicista del Dret català. En aquesta visió, hi ha certes friccions i diferències, però, tanmateix, hi ha una afecció molt forta al Dret consuetudinari, al Dret propi a través de Catalunya, que és molt d'admirar. Quant a la modificació més important del Codi Civil, per extensió i per

qualitat, i perquè aguanta bé la comparació amb la bona qualitat del Codi Civil, va ser la Llei de 1981, que inicialment vaig enviar com a tres projectes de llei diferents, però que, un cop dissoltes les Corts i aprovada la Constitució, vaig retirar-los per refundre'ls en un de sol. Allà s'hi va incloure la no diferenciació dels fills per raó de la filiació, el règim econòmic matrimonial d'equiparació i la pàtria potestat compartida.

P: A dia d'avui, què creu que hem guanyat i hem perdut en l'àmbit de la Justícia?

R: En matèria de Justícia, el màxim que hem guanyat ha estat assentar els grans principis que han de regir una Justícia independent en un Estat de Dret, inamovible i no interferida. Respecte al Consell General del Poder Judicial, com deia, jo no era partidari de crear-lo, i em deien des del Consiglio Superiore de la Magistratura italiana: «No cometin l'error de fer-lo». A la cúpula judicial li deia que entenia que, conceptualment, la independència no pot ser independència si el Ministre de Justícia, que és membre del Govern, té determinades funcions. Tot i que també els deia que mai no se sentirien tan independents com essent jo Ministre de Justícia, perquè no tenia preferències per ningú. Jo mirava de promoure en

cada moment a qui em semblava millor, sense interferències: un Magistrat del Tribunal Suprem em portava una proposta interna i jo em feia portar quinze sentències de cada un dels aspirants, me les enduia un cap de setmana a casa i me les llegia per fer-me una idea de la qualitat de cada un d'ells. Jo no estava a cap capelleta, però em vaig adonar que, amb un Consell General, hi hauria capelletes i incidència dels grups polítics.

P: Aleshores, no és possible, a parer seu, la independència política del Consell General del Poder Judicial?

R: Cal aconseguir-ho, però per això és fonamental que el sentit institucional sigui moneda corrent al país. El sentit de les institucions està per sobre de tot. L'ordre institucional és el primer, perquè, a més a més, és el que dura. Si mantenim l'ordre institucional, això anirà endavant. El problema fonamental que tenim en aquests moments és que han concorregut una sèrie de factors que estan erosionant aquest ordre institucional i les diferents institucions. La majoria de les institucions —per no dir totes— estan subjectes a una enorme erosió, perquè no hi ha una convicció de fons del fet que l'important és l'ordre institucional i que les batalles polítiques cal lliurar-les en el terreny polític, però no s'ha d'anar

en contra d'una institució. I això sí que va quedar clar en l'època de la Transició, en què això va prevaler. La nostra Constitució és un exemple de com es van sacrificar o es van subordinar totes les posicions a l'establiment i la creació d'un ordre institucional en què tots —o la immensa majoria del país— poguéssim viure còmodament, tot identificant-nos amb aquelles institucions.

Hi ha un excés d'interferències de factors aliens a l'estricta Administració de Justícia

P: Creu que ara Espanya té una Justícia millor o pitjor que la del nostre entorn europeu o mundial?

R: Una cosa és la Justícia en termes de material humà; en aquest sentit, aquí tenim un planter de professionals adequat, amb algunes desviacions, però amb un nucli sòlid important. A banda d'això, crec que hi ha un excés d'interferències de factors aliens a l'estricta Administració de Justícia i en allò que requereix la bondat institucional del conjunt de l'Administració de Justícia o del poder judicial.

